

Llista de llibres més venuts

El joc dels disbarats

Als Estats Units o a Itàlia, per exemple, les llistes de *hit-parades* literaris són plenes de best-sellers com *Scarlett*, *El petit príncep* o la *Guia Michelin*. Aquí, els més venuts són el resultat d'un triangle que formen periodistes, llibreters i editors. I no hi surt mai cap *Scarlett*.

L'any 1988, Quim Monzó publicava un hilarant article titulat "Siboney" on explicava l'elaboració d'un hit parade dels llibres més venuts que apareixen als suplementos literaris dels periòdics.

En l'article, el cap de Cultura d'un diari, parla amb la Maria, una redactora: "-Maria, sisplau, ¿com ho tenim, això de la llista de llibres més venuts d'aquesta setmana?". La Maria diu que malament, però s'hi posa. Té dues hores escasses per a trucar totes les llibreries. La primera, la llibreria Endavant. L'encarregat i la Pepita -de la llibreria- comencen a improvisar una llista per a la Maria. És el joc dels disbarats: l'un diu a l'altre que els més venuts són un del Gerald Durrell, un de la Catalunya romànica i una reedició de Roberto Pazzi. L'encarregat comunica "un del Lawrence Durrell, un de la Catalunya romànica i, finalment, un de l'Aldo Busi". La Maria pren nota: D. H. Lawrence, l'estudi sobre el romanticisme a Catalunya i el d'Aldo Busi.

Qui més qui menys, tant llibreters com periodistes i editors, sap que el "Siboney" de Monzó és força semblant a la realitat. Malgrat això, tothom troba algun avantatge en la publicació d'aquestes llistes. O almenys no els molesta. Cada sector, però, es cura en salut. Els periodistes es deuen a les seves fonts: l'únic que fan és reproduir amb fidelitat el que els llibreters els diuen: ¿qui pot saber millor quins són els llibres que més es venen sinó el mateix que els ven? El sistema sol ser el de la trucada directa o, els més moderns, el fax que les mateixes llibreries ja s'encarreguen de difondre. D'una manera o altra, s'estableix una rutina: trucar, prendre nota, sumar resultats, i col·locar a la maqueta de la pàgina corresponent. En aquest mateix procés, també hi ha la possibilitat de no trucar i continuar traient llista de més venuts, possibilitat confessada per algun periodista i ratificada per una llibreria de València que mai no ha rebut cap trucada de res de rela-

cionat amb aquest tema, tot i que consta a diversos periòdics com una de les llibreries consultades.

Establir l'ordre, decidir quin títol encapçalara el rànquing és el tram del procés que resulta més subjectiu, complicat o esotèric. Una periodista de l'*Avui* comenta el seu sistema "Quan truco a una llibreria, al llibre que em diuen primer, li dono cinc punts, al segon, quatre, i així anar fent. Quan les he trucades totes, sumo els punts i estableixo l'ordre definitiu. És la manera més democràtica, la més equànime d'adjudicar a cada títol la seva posició en el rànquing. Els resultats em quadren força amb el que la gent que conec em comenta dels llibres que es compren".

Aquesta és una fórmula possible, però cadascú acaba triant la seva. Els resultats que presenten els periòdics solen coincidir força: hi ha les tres o quatre novetats dels més o menys habituals, noms que sonen no se sap massa per què i també algun títol que sona per algun escàndol mundial com l'amenaça de mort de Rushdie. Però la improvisació també té els seus riscos i no sempre totes les llistes coincideixen.

Per exemple, la segona setmana d'abril, dos diaris barcelonins només tenien en comú un títol, *La galeria de les estàtues* de Jesús Moncada. La resta eren, en l'una, *La japonesa* i *L'amant*, i en l'altra *Els plaers ficticis*, *Suite de Parlavà*, *Els narradors de la nit* i *La Història del senyor Sommer*.

Potser per la dificultat de treballar en una improvisació constant, alguns periòdics han decidit deixar de publicar els rànquings, com és el cas del *Diari de Barcelona* i *El País*. D'altres, com *La Vanguardia*, provenen de treballar d'una manera més científica i han encarregat a l'Institut Opina l'elaboració de la llista dels més venuts.

La directora, Josefina Elies, explica que la feina continua essent difícil: "En general ens fiem del que els llibreters ens diuen," i afegeix, "quan treballes amb l'opinió dels ciutadans sempre hi ha qui t'en-



ganya, però en aquest cas no es tracta d'opinar, sinó de comptar o recomptar. Que entremig hi hagi un interès per a donar uns resultats concrets ja és una altra cosa...”

Periodistes i sociòlegs, doncs, es refien dels llibreters, la font d'informació, o s'hi repengen.

En tot aquest afer, el llibreter s'autositua entre el venedor pur i l'agent cultural sense especificar el tant per cent de cadascun. N'hi ha, però, que són bàsicament sincers. A la llibreria Documenta de Barcelona, per exemple, confessen: “Nosaltres ho fem a ull. Acostumen a ser veritat les llistes que donem, però també poden fallar.

En el que més ens ajustem és en els llibres de ficció, és a dir, les cinc o sis novel·les que en el moment present es venen més bé. Els llibres de no-ficció, l'assaig, es venen poc i llavors pot ser més arriscat. Però com que les llistes s'acaben completant amb les dades de 15 llibreries, doncs bé, el que acaba sortint és veritat”.

A la llibreria Look diuen que el que fan no són càlculs matemàtics, “més que res es tracta d'apreciacions que fem nosaltres mateixos a partir d'uns indicis que, per ofici, sabem detectar”. A la Llar del llibre també es fixen en l'ofici, en el dia a dia. “Ho veus de seguida, quins són els que es

venen més. El que puc dir és que juguem net. Els altres llibreters no sé què deuen fer. Però normalment coincidim en un 80%.”

UN JOC D'INTERESSOS

Els llibreters fan servir, a l'hora de donar dades, si fa no fa el mateix procediment, un procediment potser també poc rigorós però que no aspira pas a anar més enllà. Hi ha hagut qui sí que ha volgut anar més enllà. Un llibreter explica: “Una vegada, un editor em va intentar pressionar perquè inclogués un títol determinat en la meua llista i no ho vaig fer”.

Els editors, ¿què en pensen de tot plegat? La seva actitud abasta des de l'entusiasme a la indiferència. Cadascú escombra cap a casa, a l'hora de reivindicar alguns títols que s'han venut molt, que ells han editat i que mai no han aparegut en cap llista.

Jaume Vallcorba, de Quaderns Crema, és dels qui creu que els rànquings literaris serveixen per a alguna cosa. “Crec que són una bona manera de vendre llibres de veritat en aquest país. No dic que sigui la més important, però serveix. Tampoc no puc dir que totes les llistes de més venuts que es publiquen siguin igual d'influents a l'hora de fer decidir el públic a comprar tal llibre o tal altre. Jo no em poso en si són fiables o no. El que és clar és que no són llistes de llibres més venuts; l'enunciat hauria de ser el de novetats més venudes, ja que, en aquestes llistes, no hi apareixen els títols de lectura obligatòria als instituts com *Solitud* de Víctor Català o *Els sots feréstecs* de Casellas. Aquests sí, que són els llibres més venuts”.

Josep Gregori, d'Edicions Bromera, de València, és dels moderadament desencisats. “Les llistes dels més venuts no són gaire fiables. Es basen en uns determinats punts de venda concrets, generalment pocs. Jo no me'n fie gaire. A més, els criteris de classificació entre llibres infantils i juvenils són molt discutibles”.

En definitiva, el fet és que de llistes, siguin o no reals, se'n publiquen. Ajuden a omplir espais dels suplementes literaris, a fer publicitat de llibreries i a promoure editorials, llibres i autors. Però potser podrien servir per a alguna cosa més. Els lectors que de moment en fan cas poden continuar més o menys desorientats. Tant com un senyor que va entrar en una llibreria i va demanar una novel·la sobre el desastre nuclear d'Hiroshima d'un tal “Saquespeare”. I no és cap acudit.

Xènia Bussé

